

לעילוי נשמת  
שלום בן משה

התנ"ך עם מפרשים, מסודרים ומנוקדים  
The Tanach with commentaries, Organized and Vowelized

**יונה**  
פרק ב'

הוא החיזוק מבעלי חיים. **מִשְׁכְּרִיָּה** - כן יקראו גלי הים, על שם שנראה כשוכרים את הים וחוזרים ונשברים, וכן (איוב מ"א יז) "**מִשְׁכְּרִים יתחטאוּ**", וכפל המילה בשמות נרדפים ואמר "**וְגַלְיָהּ**", וכן (דניאל י"ב ב) "**אֲדַמַּת עֶפְרוֹ**".

**מצודת דוד:** וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצּוֹלָה בְּלִבִּי יָמִים - הנה השלכת אותי במצולה בחוץ הים. וַנִּקְהַר יִסּוּבְבֵנִי - כי שם היה המקום שמתחברים מי הנהר ומי הים. כָּל מִשְׁכְּרִיָּה וְגַלְיָהּ עָלַי עָבְרוּ - כי כשעברו על הדגה, עברו גם עליו, בהיותו במעיה.

**ה** וַאֲנִי אֲמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנְּגִד עֵינַיָּהּ אֶף אוֹסִיף לְהִבִּיט אֶל־הַיָּבֵל קִדְשָׁהּ:

**מצודת ציון:** נִגְרַשְׁתִּי - מלשון גירושין. לְהִבִּיט - לראות.

**מצודת דוד:** וַאֲנִי אֲמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנְּגִד עֵינַיָּהּ - כשהשליכו אותי הימה, חשבתי הנה נגרשתי מנגד עיניך, רוצה לומר: העלמת עין ממני. אֶף אוֹסִיף לְהִבִּיט אֶל הַיָּבֵל קִדְשָׁהּ - אך עתה הואיל וקיימתני כל הימים הללו, מובטח אני לצאת מזה, ואוסיף עוד להביט אל היכל קדשך, לבוא שמה בקול תודה.

**ו** אֶפְפוּנֵי מַיִם עַד־נַפְשִׁי תְהוֹם יִסְבְּבֵנִי סוּף חֲבוּשׁ לְרֵאשִׁי:

**מצודת ציון:** אֶפְפוּנֵי - ענינו הקפה וסיבוב, כמו (תהילים מ"ג) "**כִּי אֶפְפוּ עָלַי רְעוֹת**". תְהוֹם - עומק הים. סוּף - מין דשא הגדל במים, וכן (ישעיה י"ט ו) "**קָנָה וְסוּף קָמְלוֹ**". חֲבוּשׁ - ענינו קשירה, כמו (יחזקאל ל"ד ד) "**וְלִנְשָׁבְרֹת לֹא חֲבַשְׁתֶּם**".

**מצודת דוד:** אֶפְפוּנֵי מַיִם עַד נַפְשִׁי - המים סבבו אותי עד קרוב להוצאת הנפש. תְהוֹם

**יונה**  
פרק ב'

**א** וַיִּמְן יְהוָה דָּג גָּדוֹל לְבָלֹעַ אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה בְּמֵעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לַיְלֹת:

**מצודת ציון:** וַיִּמְן - ענינו הזמנה, כמו (דניאל א' ה) "**וַיִּמְן לָהֶם הַמֶּלֶךְ**".

**מצודת דוד:** וַיִּמְן ה' דָּג גָּדוֹל לְבָלֹעַ אֶת יוֹנָה - הזמין את הדג לבלוע אותו מיד, שלא יטבע במי הים.

**ב** וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֱלֹהֵיהָ אֱלֹהֵי מִמְּעֵי הַדָּגָה:

**מצודת דוד:** מִמְּעֵי הַדָּגָה - אמרו רבותינו ז"ל: בתחילה בלעו דג זכר ועמד שם בריוח, ולא נתן דעתו להתפלל, ורמזו המקום להדג, והקיאו אל פי הדגה, ושם עמד בדוחק מפני העוברים, והתפלל מתוך הדחק.

**ג** וַיֹּאמֶר קְרָאתִי מִצָּרָה לִי אֱלֹהֵיהָ וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן שְׂאוּל שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְתִּי קוֹלִי:

**מצודת ציון:** מִבֶּטֶן שְׂאוּל - רוצה לומר: מעומק הקבר. שְׁמַעְתִּי - ענינו צעקה, כמו (תהילים ה' ג) "**הַקְּשִׁיבָה לְקוֹל שְׁוַעֲי**".

**מצודת דוד:** וַיֹּאמֶר קְרָאתִי מִצָּרָה לִי אֵל ה' וַיַּעֲנֵנִי - הנה קראתי אל ה' מפני הצרה אשר עלי, וידעתי כי יענני הואיל ואני קיים כל הימים הללו. מִבֶּטֶן שְׂאוּל - היא הדגה, שהיא לו כעומק השאול. שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְתִּי קוֹלִי - מובטח אני אשר שמעת קולי.

**ד** וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצּוֹלָה בְּלִבִּי יָמִים וַנִּקְהַר יִסּוּבְבֵנִי כָּל־מִשְׁכְּרִיָּה וְגַלְיָהּ עָלַי עָבְרוּ:

**מצודת ציון:** מִצּוֹלָה - כן יקרא עומק המים, וכן (בנחמיה ט' יא) "**הַשְּׁלֶכֶת בְּמִצּוֹלוֹת**". בְּלִבִּי - רוצה לומר: בחוץ, והוא לשון מושאל, על כי הלב

## יונה פרק ב'

**י** וְאֲנִי בְקוֹל תּוֹדָה אֲזַבְחָהּ לְךָ אֲשֶׁר נִדְרָתִי  
אֲשַׁלְּמָה יְשׁוּעָתָה לִיהוָה:

**מצודת דוד:** וְאֲנִי בְקוֹל תּוֹדָה אֲזַבְחָהּ לְךָ -  
אבל אני אזבחה לך זבחים בקול תודה והודאה  
על הנס. אֲשֶׁר נִדְרָתִי אֲשַׁלְּמָה יְשׁוּעָתָה לִהי' -  
ואשר נדרתי אשלמה בעבור הישועה של ה'.

**יז** וַיֹּאמֶר יְהוָה לְדָג וַיִּקַּא אֶת־יוֹנָה אֶל־  
הַיַּבֶּשֶׁת:

**מצודת ציון:** וַיִּקַּא - ענינו הוצאה דרך הפה, כמו  
(משלי כ"ה טז) "פֶּן תִּשְׁבַּעְנֵנוּ וְהִקַּאתוּ".

**מצודת דוד:** וַיֹּאמֶר ה' לְדָג - רוצה לומר: העיר  
לבו להקיא. לְדָג - יתכן שאחר התפילה חזרה  
הדגה להקיא אל פי הדג לעמוד בריוח. וַיִּקַּא  
אֶת יוֹנָה אֶל הַיַּבֶּשֶׁת - רוצה לומר: כמו שהעיר  
לבו, כן עשה, והקיא אל היבשה.



## יונה פרק ב'

**יט** וְסוּבְבָנִי - כפל הדבר במילות שונות. סוּף  
תְּבוּשׁ לְרֹאשֵׁי - כי כשהדגה שטה עמו בים,  
נקשר הסוף בראש הדגה, וכאילו נקשר בראשו  
הואיל והיה במעיה.

**כ** לְקַצְבֵי הַרִים יִרְדְּתִי הָאָרֶץ בְּרִיחִיהָ בְּעַדֵי  
לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיֵּי יְהוָה אֱלֹהֵי:

**מצודת ציון:** לְקַצְבֵי - ענינו אחרית וסוף, והוא  
מלשון (מלכים"ב ו' י) "וַיִּקְצַב עֵץ", כי אחרית דבר  
החתוך הוא במקום שנחתך. בְּרִיחִיהָ - מלשון  
ברית, והוא כעין מטה המושם לרוחב השער  
לסגרו. בְּעַדֵי - כנגדי, וכן (מלכים"ב ד' ד) "וְסִגְרָתָהּ  
הַדְּלָת בְּעַדָּךְ". מִשַּׁחַת - ענינו בור וחפירה, כמו  
(יחזקאל י"ט ד) "בְּשַׁחַתָּם נִתְּפַשׁ".

**מצודת דוד:** לְקַצְבֵי הַרִים - לאחרית ההרים  
התקועים בים, והוא קרקעית הים. יִרְדְּתִי -  
בהיותי במעי הדגה. הָאָרֶץ בְּרִיחִיהָ בְּעַדֵי  
לְעוֹלָם - רוצה לומר: חשבתי שהארץ הבריחה  
בריחיה כנגדי עד עולם, כי לא אשוב אליה,  
כאילו סגרה את עצמה בבריחים. וַתַּעַל מִשַּׁחַת  
חַיֵּי ה' אֱלֹהֵי - אבל הואיל וקיימתני כל הימים  
הללו, אקוה שתעל חיי משחת הקבר, הוא בטן  
הדגה.

**כז** בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נִפְשִׁי אֶת־יְהוָה זָכַרְתִּי  
וַתָּבוֹא אֵלַיךָ תְּפִלָּתִי אֶל־הֵיכַל קִדְשֶׁךָ:

**מצודת ציון:** בְּהִתְעַטֵּף - מלשון עטיפה  
ולבישה, כי כשהאדם הוא בצרה הוא מעונה  
וכפוף, כאילו מעוטף קצתו בקצתו, וכן (איכה ב' יט)  
"הָעֵטוּפִים בְּרָעַב".

**מצודת דוד:** בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נִפְשִׁי אֶת ה' -  
זָכַרְתִּי - כשהיה נפשי שעלי מעוטף ומעונה,  
זכרתי את ה' להתפלל לפניו. וַתָּבוֹא אֵלַיךָ  
תְּפִלָּתִי אֶל הֵיכַל קִדְשֶׁךָ - והנה בא אליך  
תפילתי אל היכל קדשך, הוא השמים.

**כח** מִשְׁמְרִים הַבְּלִי־שׁוּא חֲסָדָם יַעֲזֹבוּ:

**מצודת ציון:** הַבְּלִי - מלשון הבל, ודבר שאין בו  
ממש.

**מצודת דוד:** מִשְׁמְרִים הַבְּלִי שׁוּא - הם אנשי  
הספינה המשמרים הבלי שוא, הוא העבודת  
כוכבים, ידעתי שהם יעזבו חסדם, ולא יקיימו מה  
שנדרו בעת צרה.